

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 6/10 21 om samarbejdet i Arktis.

(Redegørelse nr. R 4).

Udenrigsministeren (Jeppe Kofod):**1. INDLEDNING**

Formålet med redegørelsen er at orientere Folketinget om Kongeriget Danmarks konkrete indsatser i Arktis siden sidste redegørelse med særligt fokus på det internationale arktiske samarbejde. Redegørelsen har hidtil fungeret som en afrapportering på Kongerigets Arktiske Strategi 2011-2020. Der foreligger ikke en ny fælles Arktis strategi for rigsfællesskabet, idet arbejdet med formuleringen af et nyt fælles papir endnu pågår. Imidlertid har regeringen besluttet, at der også i år afgives en årlig arktisk redegørelse med henblik på at fremhæve de vigtigste begivenheder og resultater om det internationale arktiske samarbejde i det forgangne år. Redegørelsen ligger således i forlængelse af tidligere redegørelser fra 2011-2020. Aktiviteter, der relaterer sig til forholdet mellem Danmark og henholdsvis Grønland og Færøerne, behandles i regeringens årlige redegørelse om rigsfællesskabet (R 17/2021). Der er samtidig taget højde for, at regeringens redegørelse om udvalgte internationale organisationer, herunder det nordiske samarbejde (R 10/2020), også behandler emner, der har relation til samarbejdet i Arktis.

1.1 Den generelle udvikling i Arktis

I forbindelse med Arktisk Råds ministermøde i Reykjavik, maj 2021, offentliggjorde arbejdsgruppen AMAP rapporten »Arctic Climate Change Update 2021: Key Trends and Impacts«, som påviser, at temperaturstigningerne i Arktis har været tre gange højere end det globale gennemsnit i perioden 1971-2019. Dette er en betydelig opjustering i forhold til tidligere beregninger. Konklusionen understøttes af den seneste rapport fra FNs klimapanel (IPCC). Der er ingen tvivl om, at den globale opvarmning og forandringerne i Arktis sætter miljø og biodiversitet under pres, og klimaforandringerne indebærer dramatiske ændringer for de mennesker, som bor i Arktis. Udviklingen gør samtidig Arktis mere tilgængelig. Det skaber kommercielle muligheder, som dog også kan have negative følgevirkninger bl.a. i form af udfordringer i forhold til det arktiske miljø.

De seneste år har været præget af en ny sikkerhedspolitisk dynamik i Arktis. Den øgede militære tilstedeværende og opbygning i regionen kan sætte ambitionen om lavspænding under pres. De arktiske staters øgede militære tilstedeværelse i regionen har primært sigte på suverænitetsbevarelse, overvågningsopgaver samt civile opgaver såsom bl.a. redningsoperationer. Særligt Rusland er i færd med en markant udbygning og konsolidering af de militære kapaciteter langs

landets lange arktiske kyst. Udbygningen vurderes at have defensiv karakter, men rummer i stigende grad elementer, der kan anvendes i offensive operationer.

Kongeriget forholder sig proaktivt til den nye dynamik, herunder ved fortsat at prioritere et nært og konstruktivt samarbejde med de arktiske stater i Arktisk Råd og ved at opretholde principperne i Ilulissat-erklæringen om fred, dialog og samarbejde inden for gældende internationale spilleregler. Herudover arbejder Kongeriget på tiltag med sigte på at mindste risikoen for misforståelser og eskalation i kølvandet på den øgede militære tilstedeværelse i regionen, bl.a. ved at styrke rammer og procedurer for informationsudveksling. Samarbejdet med USA om sikkerheden i Arktis og Nordatlanten fortsættes, som bekræftet under forårets besøg i København af USA's udenrigsminister Blinken.

NATO-topmødet i Bruxelles i juni 2021 var den første store sikkerhedspolitiske drøftelse med præsident Biden. Topmødet havde ikke særskilt fokus på Arktis og Nordatlanten, men for første gang omtaltes det såkaldte Høje Nord i topmødeerklæringen. Det blev slået fast, at man vil fortsætte med at gennemføre nødvendige, kalibrerede og koordinerede aktiviteter i Det Høje Nord for at støtte Alliancens sikkerhedsinteresser.

Rusland overtog i forbindelse med Arktisk Råds ministermøde i Reykjavik den 19.-20. maj 2021 formandskabet for Rådet frem til maj 2023. Signalerne fra udenrigsminister Lavrov og det russiske formandskabsprogram peger på et klassisk, ambitiøst og målrettet formandskab under overskriften »ansvarlig forvaltning af bæredygtig udvikling«. Kongeriget samarbejder aktivt med det russiske formandskab med henblik på, at Arktisk Råd bibeholder sin vigtige rolle som et konstruktivt dialog- og samarbejdsforum.

Ministermødet i Arktisk Råd, hvor alle arktiske stater var tilstede på udenrigsministerniveau, vidnede om en stærk opbakning til et tæt samarbejde i dette forum. Ministererklæringen og den nye strategi for Arktisk Råd vedtaget på ministermødet (se nedenfor) vil bidrage til yderligere at styrke samarbejdet. På den måde vil Arktisk Råd også fremover medvirke til at sikre Arktis som en fredelig og fremgangsrig region til fordel for befolkningerne i regionen.

2. INTERNATIONALT SAMARBEJDE OM ARKTIS

Blandt de arktiske stater er der enighed om at fastholde en dialog om konkrete arktiske problemstillinger både mellem staterne og inden for de etablerede arktiske fora. Kongeriget har løbende dialog og konsultationer på embedsmandsniveau med arktiske stater og observatørstater. På grund af COVID-19 har de traditionelle bilaterale arktiske konsultationer med forskellige lande, herunder Rusland, ikke været afholdt. De fysiske møder er blevet erstattet af virtuelle kontakter. Det islandske formandskab sikrede en tæt kontakt mellem de arktiske lande ved hyppige såvel formelle som uformelle virtuelle møder.

2.1 Arktisk Råd, russisk formandskab for Arktisk Råd og ministermødet den 19.-20. maj 2021

Arktisk Råd er det primære forum for drøftelse af arktiske spørgsmål. Sikkerhedspolitik er undtaget fra Arktisk Råds mandat. Kongeriget har en klar interesse i, at det arktiske samarbejde er fast forankret i en multilateral ramme. I dialog med repræsentanter for regionens oprindelige folk og med deltagelse af en række observatørstater og organisationer samarbejder de otte arktiske stater om en lang række emner, herunder miljøbeskyttelse, natur, klima, sundhed, marint samarbejde og bæredygtig økonomisk udvikling i Arktis. Island har i perioden maj 2019-maj 2021 varetaget formandskabet for Arktisk Råd.

I forbindelse med ministermødet i Reykjavik overtog Rusland formandskabet for Arktisk Råd frem til foråret 2023. Rusland har fremlagt fire overordnede prioriteter for sit formandskab: 1) befolkningen i Arktis, herunder oprindelige folk 2) miljøbeskyttelse, herunder klima 3) socioøkonomisk udvikling i Arktis og 4) et stærkere Arktisk Råd. Kongeriget deltager i Rådets arbejde som én delegation med løbende forudgående koordination mellem de tre rigsdele. I forhold til Arktisk Råds Ministermøder, som finder sted hvert andet år, blev det på møde mellem regeringen, Færøernes landsstyre og Naalakkersuisut den 10. juni 2021 på Marienborg besluttet, at Grønland fremover under afgivelsen af det formelle indlæg vil tage ordet først efterfulgt af Færøerne og Danmark. Grønland vil herudover underskrive ministererklæringen på vegne af Kongeriget. Der vil i den forbindelse skulle etableres et fælles grundlag for rigsfællesskabets ageren i Arktisk Råd.

Samarbejdet i Arktisk Råd udmøntes af seks arbejdsgrupper, der gennem arbejdsprogrammer og ministermødernes erklæringstekster modtager deres mandater: 1) Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP), der leverer videnskabeligt baserede vurderingsrapporter om arktiske miljø- og klimaforhold; 2) Arctic Contaminant Action Programme (ACAP), der understøtter konkrete forureningsindsatser i Arktis; 3) Emergency Prevention Preparedness and Response (EPPR), der samarbejder om forureningsproblematikker (f.eks. oliespild), eftersøgning og redning, det nukleare beredskabsområde samt naturkatastrofer; 4) Protection of the Arctic Marine Environment (PAME), der samarbejder om beskyttelsesstrategier for og bæredygtig udvikling af marine arktiske områder; 5) Conservation of Arctic Flora and Fauna, der samarbejder om arktiske biodiversitetsforhold (CAFF); og 6) Sustainable Development Working Group (SDWG), der udvikler redskaber, som kan styrke en bæredygtig økonomisk, social, kulturel, miljømæssig og sundhedsmæssig udvikling med respekt for oprindelige folks rettigheder. Arbejdsgrupperne skal samtidig bidrage til at opfylde FN's verdensmål på det arktiske område. Grønland varetager rollen som delegationsleder i CAFF og SDWG, mens Danmark varetager delegationsledelsen i de øvrige grupper. Trods COVID-19-pandemien er arbejdet i Arktisk Råd fortsat gennem virtuelle møder.

Det 12. ministermøde i Arktisk Råd blev afholdt som et fysisk møde den 19.-20. maj 2021 i Reykjavik, Island under varetagelse af COVID-19 forholdsregler. Samtlige arktiske stater deltog på udenrigsministerniveau. Kongeriget var repræsenteret ved udenrigsminister Jeppe Kofod, Naalakkersuisoq for udenrigsanliggender Pele Broberg samt lagmand Bárður á Steig Nielsen.

Forberedelsesprocessen op til ministermødet var præget af et godt samarbejde. Det islandske formandskab lykkedes

med en ministererklæring, som alle otte arktiske stater kunne tilslutte sig. Erklæringen indeholder gode elementer om bl.a. klimaforandringer i Arktis og en opfordring om at efterleve Paris-aftalens målsætninger. Herudover opnåede Kongeriget Danmark gode formuleringer på traditionelle kerneområder som havmiljø, herunder marint affald/plastik, eliminering af kemikalier med konsekvenser for fødekæden, søredning og sikkerhed og forbedring af den arktiske befolknings levevilkår.

Der var ligeledes – for første gang – enighed om en strategisk plan 2021-2030, som vil bidrage til et styrket samarbejde i Rådet og en stærkere og mere synlig rolle for Rådet udadtil. Strategien adresserer en lang række emner, som Arktisk Råd beskæftiger sig med. De syv strategiske målsætninger i strategien er: 1) Arktisk klima 2) sunde og modstandsdygtige økosystemer 3) et sundt arktisk havmiljø 4) bæredygtig og social udvikling 5) bæredygtig økonomisk udvikling 6) viden og kommunikation 7) et stærkere Arktisk Råd.

Der blev ikke optaget nye observatører på dette års ministermøde. Antallet af observatører forbliver dermed 38 samt EU som de facto observatør.

2.2 Forebyggelse af ureguleret fiskeri i Det Arktiske Ocean

Den 2. oktober 2018 var Naalakkersuisut vært for underskrivelse af en internationalt bindende aftale, der skal sikre, at der ikke fiskes på det åbne hav i Det Arktiske Ocean, før der er tilstrækkelig videnskabeligt grundlag for et bæredygtigt fiskeri. Aftalen er indgået mellem de arktiske kyststater (Canada, Kongeriget Danmark for så vidt angår Grønland og Færøerne, Norge, Rusland og USA) og fem større aktører på fiskeriområdet (EU, Island, Japan, Kina og Sydkorea). Kina ratificerede, som det sidste af de ti lande, aftalen den 26. maj 2021, hvorefter aftalen trådte i kraft den 25. juni 2021. Parterne er begyndt at forberede implementeringen af aftalen i regi af en midlertidig videnskabelig koordinationsgruppe (Provisional Scientific Coordinating Group PSCG). Koordinationsgruppen blev etableret ved et regeringsmøde i maj 2019 i Ottawa. Gruppen afholdt sit seneste møde (virtuelt) den 15.-16. juni 2021.

2.3 EU

EU's fokus på Arktis er fortsat stigende. EU's Arktis-politik fokuserer på tre hovedområder: 1) klimaændringer og beskyttelse af det arktiske miljø, 2) bæredygtig udvikling i og omkring Arktis samt 3) internationalt samarbejde om arktiske spørgsmål. På opfordring fra EU's medlemsstaterne har Den Fælles Udenrigstjeneste og Europa-Kommissionen iværksat en opdatering af EU's prioriteter i relation til Arktis.

Man har bl.a. foretaget en offentlig høring, hvor alle interessenter har haft mulighed for at komme med indspil til, hvordan EU kan styrke sit engagement i Arktis. Høringssvarerne viser, at der fortsat er bred opbakning til et langsigtet EU-engagement i Arktis. Der opfordres bl.a. til øget fokus på udfordringer i relation til miljø og klimaforandringer, samt at EU's Arktis-politik bør bidrage til en bæredygtig udvikling af regionen. Herudover opfordres der til at fastholde forskning som et kerneelement i EU's engagement i Arktis.

Den Fælles Udenrigstjeneste og Europa-Kommissionens arbejde med opdateringen af Arktis-politikken forventes at munde ud i offentliggørelsen af en fælles meddelelse i oktober 2021, om hvordan EU fremover skal agere i forhold til Arktis.

Europa-Parlamentet har også fokus på Arktis. Således arbejder Udenrigsudvalget (AFET) på at forberede en rapport,

som forventes at blive vedtaget af hele Europa-Parlamentet i løbet af efteråret 2021. Som led i forberedelserne af rapporten har Udenrigsudvalget besøgt Island og Grønland i slutningen af september 2021.

2.4 Arktisk samarbejde i nordisk regi

Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram »Nordisk Partnerskab for Arktis« for perioden 2018-2021 har bæredygtig udvikling i Arktis som det overordnede formål. Der sker med afsæt i fire hovedtemaer: »Peoples«, »Planet«, »Prosperity« og »Partnerships«. Siget med programmet er at skabe en klarere forbindelse til globale processer som 2030-agendaen og FN's verdensmål. Kongeriget Danmark drev under sit formandskab for Nordisk Ministerråd i 2020 dette arbejde videre. I 2020 omfattede det arktiske samarbejdsprogram en åben pulje på 6,8 mio. kr. samt en (lukket) pulje for politiske prioriteringer (i alt godt 2 mio. kr.). Grundet tilbagebetalinger fra tidligere år er der afsat et beløb på 7,9 mio. kr. til den åbne pulje i 2021.

3. SPECIFIKKE INDSATSOMRÅDER

3.1 Forsvarets opgaveløsning i Arktis

Forsvarets hovedopgaver i Arktis er militært forsvar af Grønland og Færøerne samt overvågning og suverænitetsbevarelse. For Grønlands vedkommende er det tillige at varetage opgaver på havmiljøområdet og opgaver inden for eftersøgning og redning (Search and Rescue (SAR)) i Kongerigets ansvarsområde. Desuden varetager Forsvaret gennem sin tilstedeværelse i og omkring Grønland og Færøerne også opgaver på vegne af andre myndigheder og fungerer som støtte til det civile samfund i Grønland og på Færøerne, herunder fiskeriinspektion. Derudover assisterede Forsvaret i foråret 2021, efter anmodning, de grønlandske myndigheder med distribuering af COVID-19 vacciner til befolkningen i Grønland.

3.1.1 Forsvarsforlig og Arktis-aftalen

I aftalen på Forsvarsområdet i perioden 2018-2023 (Forsvarsforliget) indgår punktet »Et relevant forsvar i Arktis«, hvoraf det fremgår, at Arktis-aftalen fra december 2016, der styrker overvågning, kommando, kontrol og kommunikation samt operative indsatser i Arktis, videreføres. Flere af Arktis-aftalens anbefalinger er fortsat under implementering. Derudover indeholder forliget en række områder, hvor indsatsen i Arktis styrkes i samarbejde med Grønland og Færøerne, herunder etablering af en frivilligstyrke i Grønland, der skal bidrage til at løse Arktisk Kommandos opgaver, samt en styrket evne til at overvåge aktiviteter under vandoverfladen. Fokus er på at skabe øget overvågning og tilstedeværelse samt styrke det internationale samarbejde om opgaveløsningen i Arktis. Den 11. februar 2021 indgik forsvarsforligskredsen en aftale om Arktis-kapacitetspakken, der fra 2023 finansierer styrket overvågning og tilstedeværelse i Arktis og i Nordatlanten. Forsvarsministeriet er i dialog med Færøerne og Grønland omkring de kapaciteter, der forudses etableret i de to dele af rigsfællesskabet.

Som følge af Forsvarsforliget, jf. ovenfor, er der afsat midler til oprydning efter tidligere amerikansk militær tilstedeværelse i Grønland. Herudover foretages der miljøoprydning i Grønland, som strækker sig over en årrække og foregår i tæt dialog med de grønlandske myndigheder. Erfaringerne fra projekterne ventes at kunne komme Grønland og andre lande med tilsvarende olieforureninger i arktisk klima til go-

de; eksempelvis planlægger Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse at gennemføre en international konference om temaet i 2021, som opfølgning på en tilsvarende konference i 2018.

3.1.2 Internationalt samarbejde

Forsvarsministeriet arbejder tæt sammen med de øvrige otte arktiske stater gennem hhv. arbejdsgruppen under Arktisk Råd Emergency Prevention Preparedness and Response (EPPR) og Arctic Coast Guard Forum (ACGF). Danmark overdrog EPPR formandskabet til Rusland i maj 2021. Kongerigets delegation ledes af en repræsentant fra Forsvarskommandoen. Igennem EPPR samarbejder Forsvaret og Beredskabsstyrelsen med de øvrige stater og repræsentanter for oprindelige folk og en række observatørstater og organisationer om akutte forureningsproblematikker (f.eks. oliespild), eftersøgning og redning, det nukleare beredskabsområde samt naturkatastrofer.

Arktiske spørgsmål drøftes også inden for rammerne af det nordiske forsvarssamarbejde (NORDEFCO), og de nordiske lande er ved at afklare om der er mulighed for større samarbejde og videndeling i Arktis.

3.2 Kommunikationskapacitet i Arktis

Effektive kommunikationsformer er en forudsætning for den økonomiske udvikling i Arktis og for den socioøkonomiske udvikling, herunder indsatsen for at søge at begrænse affolkningen af landområderne. Efter at spørgsmålet om forbedret kommunikationskapacitet tidligere har været drøftet i en taskforce, blev der under det islandske formandskab for Arktisk Råd udnævnt en særlig repræsentant, som i dialog med Arctic Economic Council (AEC) var med til at udarbejde en rapport om konnektivitet i Arktis. Rapporten blev præsenteret på AEC's årlige møde i 2021 og skal fungere som et værktøj til aktører, hvis opgave er at planlægge og træffe beslutninger om investeringer i forbedringer af konnektivitet i Arktis.

DMI deltager i et innovationsfondsprojekt med henblik på »at forbedre kommunikationen med skibe omkring Grønland og i Arktis«.

3.3 Klima

I Arktisk Råd er samarbejdet om monitorering og vurdering af klimaændringerne samlet i AMAP-arbejdsgruppen med indspil og samarbejde med bl.a. CAFF. I 2021 udgav AMAP et nyt notat (Arctic Climate Change Update 2021), der opdaterer konklusionerne fra tidligere rapporter baseret på nyere videnskabelige studier. AMAP fremhæver bl.a., at temperaturen i Arktis er steget 3,1°C fra 1971-2019, hvilket er tre gange så meget som det globale gennemsnit i samme periode. Med opvarmningen er de ekstreme vejrhændelser i Arktis ændret; antallet af varmeekestremer er øget, mens kuldeekstremer er blevet sjældnere.

FN's klimapanel, IPCC, udgav i august 2021 første del af Sjette Hovedrapport om observerede og fremtidige klimaforandringer, der også præsenterer den aktuelle status og fremtidige påvirkning af Arktis. Rapporten konkluderer, at den observerede reduktion af den arktiske havis siden 1979 hovedsageligt skyldes menneskelig indflydelse. Havisudbredelsen er i perioden 1979-2019 reduceret ca. 40 pct. i september og ca. 10 pct. i marts. Det Arktiske Ocean vurderes, under høje udledningsscenerier, at blive stort set fri for havis om sensommeren i slutningen af det 21. århundrede, og vil sandsynligvis have været isfrit i september måned mindst en gang inden år 2050, uanset den fremtidige drivhusgasudledning.

Indlandsisen i Grønland er blevet mindre (siden 1992), og den tendens vil, under alle udledningsscenerier, fortsætte i takt med den globale opvarmning. Udbredelsen af permafrost vil fortsat blive mindre, gletsjere vil fortsætte med at trække sig tilbage og snedækket vil blive ved med at mindskes i både mængde og varighed henover året. Det hydrologiske kredsløb i Arktis intensiveres i takt med opvarmningen, hvilket betyder, at der generelt vil komme mere nedbør og flere ekstreme nedbørshændelser i Arktis, hvor nedbøren i højere grad vil falde som regn, i stedet for sne. Det vil resultere i flere oversvømmelser – særligt langs floder.

Både AMAP og IPCC fremhæver, at klimaændringerne i Arktis giver forøget risiko for naturbrande, algeopblomstring og potentielle forstyrrelser gennem fødekæderne, inklusive påvirkninger af fiskebestande og havpattedyr.

I Grønland har Naalakkersuisut en meget ambitiøs sektorplan for energi- og vandforsyning. Grønlands offentlige energiforsyning skal moderniseres, og målet er, at den i videst muligt omfang skal være baseret på vedvarende energikilder i 2030. Grønland har enorme vandkraftpotentialer, der er særligt egnede til forsyning af energiintensive industriforetagender. Energi fra vandkraft vil bl.a. kunne udnyttes til produktion af syntetiske brændsler og forsyning af datacentre. Derfor er det en central målsætning i Naalakkersuisuts sektorplan, at Grønlands mange vandkraftpotentialer skal markedsføres over for virksomheder og interessenter i hele verden med henblik på at tiltrække energiintensiv industri. Der arbejdes på at opdatere og udstille Grønlands vandkraftressourcer digitalt med henblik på dette. Disse potentialer har spillet ind i flere projektforslag i Arktisk Råds arbejdsgrupper, som har fokus på vedvarende energi og bæredygtig udvikling.

Danske, grønlandske og færøske forskningsinstitutioner spiller fortsat en stor rolle i opbygning af viden om arktiske klimaændringer og deltager aktivt i internationale arktiske klimarelaterede forsknings-, vurderings- og udredningsarbejder.

På forskningsreserven 2021 blev der igen afsat bevilling til Nationalt Center for Klimaforskning (NCKF) forankret ved DMI, som bl.a. inkluderer forskningsprojekter til forbedrede satellitmålinger og modellering af oceanet og havisen i Arktis, og nye avancerede klimamodelberegninger af klimaet og Grønlands Indlandsis. Vidensopbygningen understøttes af DMI's lange meteorologiske dataserier, som indsamles via DMI's observationsnetværk i Grønland og ved DMI's vinterhavisobservatorium i Qaanaaq. I juni 2020 frisatte DMI sine meteorologiske observationsdata for Grønland, som nu er gratis og lettilgængelige for alle, så data kan understøtte grøn omstilling, innovation og vækst i Grønland. I juni 2021 blev der friset klimadata for Grønland, og i 2022 følger prognosedata. Derudover understøtter DMI vidensopbygningen om arktiske klimaændringer ved at udvikle og analysere klimatidsserier baseret på satellitmålinger og medvirker til udviklingen af nye satellitter til klimaovervågning i Arktis. Observationerne bruges til langsigtede undersøgelser af klimaforandringerne effekter i og omkring Grønland og ved Færøerne. Herudover monitorerer DMI det arktiske ozonlag i forbindelse med de danske forpligtelser under Montreal-protokollen om ozonnedbrydende stoffer, og i regi af NCKF forskes i sammenhængen mellem ozonlag og klimaforandringer.

På forskningsreserven blev der i 2021 afsat bevilling til PROMICE (Program for Monitoring of the Greenland Ice

Sheet) forankret ved GEUS. PROMICE overvåger afsmeltningen langs randen af Grønlands Indlandsis ved hjælp af målestationer på isen og satellitobservationer. GEUS har i 2021 overtaget og videreført det amerikanske Greenland Climate Network (GC-Net) og driver dette sammen med PROMICE. GC-Net er et netværk af målestationer på den indre del af Indlandsisen, som blev etableret for ca. 30 år siden som led i NASA/NSF's klimaforskningsprogram. I samspil mellem GC-Net og PROMICE er det muligt at måle, hvor meget sne der falder på Indlandsisens midte til at balancere tabet fra afsmeltning og isbjerger, og dermed opstille en samlet massebalance for den grønlandske Indlandsis. GEUS' overtagelse af GC-Net vil sikre, at der fortsat tilvejebringes data og viden, så planlægning og indsats i forhold til klimaforandringer og klimatilpasning kan foretages på det bedst mulig grundlag. Overvågningen af Grønlands Indlandsis bidrager til FN's klimapanel (IPCC) og Arktisk Råds vurderinger af klimaforandringerne i Arktis.

Kongeriget bidrager derudover fortsat aktivt til Arktisk Råds ekspertgruppe om metan- og sodreducerende tiltag, der er videreført under det russiske formandskab for Arktisk Råd. Ekspertgruppen udgiver hvert andet år en statusrapport med tilhørende opfordringer til reducerende tiltag. Den seneste rapport udkom i maj 2021.

3.4 Miljø- og klimastøtte til Arktis (den tidligere DANCEA-ordning)

Miljøministeriet (Miljøstyrelsen) administrerer en særbevilling til monitorering af miljø- og naturforhold i Kongerigets del af Arktis. Tilsvarende administrerer Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet en særbevilling til monitorering af klimaforhold i Kongerigets del af Arktis. Støtteordningerne er et bærende og samlende element for Kongerigets internationale arktiske klima-, miljø- og naturbeskyttelsessamarbejde i Arktisk Råd. Miljøstøtte til Arktis understøtter dels Kongerigets indsats under det arktiske monitoringsprogram, AMAP vedr. global forurening af svært nedbrydelige organiske miljøgifte (POP'er), tungmetaller, plast og mikroplast, radioaktivitet, sod m.m., dels Kongerigets indsats under CAFF Circumpolar Biodiversity Monitoring Programme (CBMP) – begge i regi af Arktisk Råd. De to ministerier finansierer i fælleskab et større langsigtet tværfagligt og tværinstitutionelt overvågningsprogram 'Greenland Ecosystem Monitoring' (GEM) af klimaændringerne påvirkning af økosystemer i udvalgte afgrænsede lokaliteter i Grønland. AMAP og CAFF planlægger en fælles vurderingsrapport om klimaforandringerne betydning for arktiske økosystemer, biodiversitet og ændringerne betydning for klimatiske feedbacks. GEM programmet vil her spille en central rolle for at beskrive disse sammenhænge i og omkring Grønland. Endelig finansierer Miljøstøtte til Arktis også en stor del af Kongerigets vidensopbygning om miljø- og naturforhold i den arktiske del af Kongeriget til brug for Danmark, Grønland og Færøerne og som bidrag til det globale og regionale miljøarbejde.

3.5 Miljø og natur

Beskyttelsen af den arktiske natur skal ses i sammenhæng med den traditionelle udnyttelse af naturressourcer i Arktis, herunder fiskeriressourcer og havpattedyr. Det gælder også for Grønland og Færøerne, som har kompetencen for deres respektive natur- og miljøforvaltning under hensyn til de forpligtelser, der følger af internationale aftaler, som er bindende for Kongeriget.

3.5.1 Miljøsamarbejdet i Arktisk Råd

Gennem arbejdet i AMAP-arbejdsgruppen under Arktisk Råd bidrager Kongeriget med viden om miljø- og klimaændringer i Grønland og Færøerne, herunder global forurening af svært nedbrydelige organiske miljøgifte (POP'er), tungmetaller, plast og mikroplast, radioaktivitet og sod. Niveauer og effekter af POP'er og tungmetaller overvåges i befolkningen og i de marine dyr. De mangeårige tidsserier og data bidrager til at styrke globale og regionale reguleringer som Minamatakonventionen om udfasning af menneskeskabt kviksølv og Stockholmkonventionen, som omhandler udfasning af både gamle og nye POP-forbindelser. I regi af Minamatakonventionen har Kongeriget bidraget til et nyt monitoringsprogram for kviksølv i luft, dyr, fisk, fugle og befolkningen, som forventes godkendt i efteråret 2021. I forbindelse med ministermødet i Arktisk Råd i maj 2021 har Kongeriget sammen med Canada udarbejdet fire videnskabelige rapporter om hhv. klimaændringernes effekter på den globale forurenings påvirkning i Arktis, på udviklingen af kviksølv, på POP'er fortsatte forurening af arktiske økosystemer og ophobning i traditionel kost samt om konsekvenser af ændringer i kosten med en større andel af importerede fødevarer. Denne viden bidrager bl.a. til forståelse af stoffernes sundhedspåvirkning af især gravide og børn og til forståelse af effekter på marine økosystemer og specielt marine pattedyr. Desuden måles niveauer af den globale forurening i luften, som indgår i globale transportmodeller.

En ny rapport om sodforureningen i Arktis dokumenterer fortsat høje niveauer af Black Carbon, men fald i forureningen fra svovlholdige forbindelser (se klimaafsnit). Kongeriget har desuden bidraget til et nyt arktisk monitoringsprogram for plast og mikroplast samt monitoringsguidelines, som er de første regionale guidelines til brug for kommende overvågning af global og lokal plastforurening i Arktis, men også til gavn for andre regionale og internationale organisationer. Samarbejdet om regulering og beskyttelse af havmiljøet er centreret i arbejdsgruppen PAME. I regi af PAME er der udarbejdet en vejledning til implementering af et økosystembaseret tilgang til forvaltning af arktiske marine økosystemer. Der har været afholdt flere workshops og konferencer, der har bidraget til at sætte fokus på, hvordan implementering af økosystembaseret forvaltning i Arktis kan ske. PAME har udarbejdet en regional handlingsplan om marint affald i Arktis, som understøttes af AMAPs monitoringsprogram, med fokus på marint affald transporteret fra andre regioner ind i Arktis og på den lokale forurening af marint affald. Handlingsplanen indeholder 59 strategiske handlinger, der omfatter reduktion af påvirkninger fra fiskeri og akvakultur, forbedring af affaldshåndtering fra skibe og offshore installationer, forbedring af affaldshåndtering på land, bæredygtige produkter i Arktis, samt oprydning af den arktiske kyst, styrkelse af forskning og monitoring, formidling og ungeinddragelse samt internationalt samarbejde. Kongeriget er co-lead på at udarbejde en implementeringsplan for den regionale handlingsplan. I 2023-2025 vil Kongeriget varetage formandskabet for PAME.

3.5.2 Biodiversitetssamarbejdet i Arktisk Råd

Biodiversitetssamarbejdet i Arktisk Råd er samlet i biodiversitetsarbejdsgruppen, CAFF. Grønland er delegationsleder på vegne af Kongeriget Danmark. I 2023-2025 vil Kongeriget skulle varetage formandskabet for denne arbejdsgruppe.

Arbejdet i CAFF bidrager med input til Kongerigets arbejde i globale fora for naturbeskyttelse. Kongeriget prioriterer

arbejdet med en ny strategiske plan som CAFF har under udarbejdelse. Arbejdsplanen skal bl.a. bidrage til regionens implementering af Biodiversitetskonventionens Post 2020 Global Biodiversity Framework og vil blive et vigtigt grundlag for den kommende formandsskabsperiode. Ligeledes leder Kongeriget fortsat CAFF's Circumpolar Biodiversity Monitoring Programme (CBMP) sammen med USA.

CBMP/CAFF udgav i 2021 et videnskabeligt assessment for den terrestriske biodiversitet, med et markant bidrag fra grønlandske og danske forskere. Kongeriget indgår endvidere i tiltag om inddragelse af unge i naturspørgsmål og om arktiske migrerende fuglearter. I et tæt samarbejde med PAME bidrager Kongeriget til indsatser relateret til beskyttelse af havet og invasive arter, herunder Ballastvandkonventionen. I samarbejde med AMAP bidrager Kongeriget igennem CAFF til at sætte fokus på, hvordan klimaforandringerne vil påvirke økosystemerne fremover.

3.5.3 Beskyttelse af miljø og havmiljø

Kongeriget er part til Biodiversitetskonventionen (CBD) og arbejdet i Arktisk Råd (arbejdsgrupperne CAFF og PAME) understøtter implementeringen af konventionens arbejde. Parterne til konventionen skal vedtage nye globale naturmål og rammen for arbejdet (post 2020-rammen) på den 15. partskonference (COP15), som afholdes dels hybridt i oktober 2021 og dels i april/maj 2022 i Kina. I den forbindelse arbejder Kongeriget for at fremtidige mål er ambitiøse og styrker implementering af konventionens vision for 2050 og FN's verdensmål. CAFF og PAME samarbejder bl.a. om et projekt om forvaltningsforanstaltninger (other effective area-based conservation measures), der kan bidrage til implementering af det mulige globale naturmål på 30 pct. beskyttede havområder.

I regi af CBD arbejder Kongeriget for fuld og effektiv inddragelse af oprindelige folk og lokalsamfund, herunder deres videnssystemer, samt at dette skal ske i overensstemmelse med oprindelige folks frivillige, informerede og forudgående samtykke. I regi af CBD pågår ligeledes arbejdet med identifikation af »økologisk eller biologisk signifikante havområder«.

Kongeriget indgår endvidere i FN's arbejde med en juridisk bindende tillægsaftale til Havretskonventionen om beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af marin biodiversitet uden for national jurisdiktion BBNJ (Biodiversity Beyond National Jurisdiction). Arbejdet med tillægskonventionen er særligt begrundet i, at der har vist sig et behov for at implementere og operationalisere Havretskonventionens bestemmelser ift. biodiversitet i områder uden for national jurisdiktion. På grund af COVID-19 blev den fjerde session af FN forhandlingerne udskudt. Den forventes at blive afholdt i første halvår af 2022. En fremtidig tillægskonvention forventes at indeholde elementer i forhold til områdebaserede forvaltningsredskaber, herunder beskyttede områder, miljøkonsekvensvurderinger, kapacitetsopbygning og overførsel af marineteknologi samt marine genetiske ressourcer (f.eks. enzymer, mikrober og små organismer), inklusiv spørgsmål om deling af goder herfra. Kongeriget har væsentlige interesser i, at der fastsættes regler om langsiget beskyttelse samt bæredygtig udnyttelse af biodiversitet og relaterede økosystemer. Samtidig har Kongeriget særlige interesser i at sikre nationale interesser om erhvervmæssig brug af havene og muligheden for energi- og råstofindvinding i relation til kontinentalsoklerne omkring Færøerne og Grønland. Endelig har Kongeriget Danmark en væsentlig interesse i, at der i BBNJ-aftalen ta-

ges højde for kyststater (»adjacent coastal states«) særlige rettigheder og interesser, at oprindelige folk og lokalsamfund samt deres viden inddrages, og at BBNJ-aftalen ikke underminerer eksisterende relevante organisationer eller sektorbaserede organisationers mandater.

3.6 Kontinentalsokkelprojektet

Under henvisning til FN's havretskonvention fra 1982 har Kongeriget Danmark i perioden 2009-2014 indleveret dokumentation (delsubmissioner) til FN's Kommission for Kontinentalsokkens grænser (CLCS) om en udvidelse af kontinentalsoklen i fem områder. De fem områder fordeler sig med to ved Færøerne og tre ved Grønland, og de bliver behandlet enkeltvis af CLCS. Kontinentalsokkelprojektet har haft til opgave at identificere de områder, hvor krav om retten til nye havbundsområder kan fremsættes. Projektet blev igangsat i 2002 i et samarbejde mellem Danmark, Færøerne og Grønland. Efter indlevering af den sidste delsubmission i 2014, der omfatter området med Nordpolen, har opgaven været et løbende beredskab til de konsultationer, der kommer, når CLCS vil behandle de enkelte delsubmissioner. Når konsultationerne med CLCS er afsluttet, vil CLCS fremkomme med sine anbefalinger vedr. den ydre grænse for de respektive landes adkomst til kontinentalsoklen.

CLCS gav i 2014 sin anbefaling vedr. delsubmissionen nord for Færøerne. Kongerigets kontinentalsokkel overlapper i dette område med sokler fra hhv. Norge og Island. Efter forhandlinger undertegnede parterne i Stockholm den 30. oktober 2019 delingsaftaler vedrørende området og Folketinget gav sit samtykke efter grundlovens § 19 den 25. maj 2021. Det er vanskeligt at forudsige, hvornår behandlingen i CLCS af de resterende delsubmissioner vil være tilendebragt. Det vurderes, at området i Det Arktiske Ocean, hvor der er overlappende krav fra både Kongeriget, Canada, Norge og Rusland, vil blive det sidste af Kongerigets områder, der får en anbefaling fra CLCS.

Såfremt der efter CLCS' anbefalinger stadig eksisterer overlappende krav til nabolande, vil den endelige afgrænsning være genstand for politiske forhandlinger mellem disse lande. Kongeriget Danmark lægger – helt i tråd med Ilulissat-erklæringen – stor vægt på dialog og direkte forhandlinger mellem samtlige relevante stater, herunder Rusland, både i forhold til tekniske geofaglige spørgsmål samt i forhold til spørgsmål vedr. afgrænsning af overlappende sokkelkrav. Norge er således vært for en geofaglig workshop i 2021, den såkaldte Arctic Ocean Workshop, hvor en række af disse spørgsmål bliver drøftet mellem de fem kyststater i Det Arktiske Ocean.

3.7 Grænsedragning mellem Grønland og Canada

For at skabe yderligere fremgang i spørgsmål om grænsedragning mv. i farvandene mellem Canada og Grønland etablerede Udenrigsministeriet sammen med Naalakkersuisut og Canadas regering i forbindelse med fejringen af 10-året for Ilulissat-erklæringen i 2018 en fælles arbejdsgruppe. Arbejdsgruppen vil komme med anbefalinger til at løse udestående grænsespørgsmål mellem landene. Dette inkluderer bl.a. suveræniteten over Hans Ø/Tartupaluk og den maritime grænsedragning i Lincoln Sea. Arbejdsgruppen har afholdt en række møder, herunder i St. Petersborg, Ottawa og København, og arbejdet skrider planmæssigt frem. Etableringen af arbejdsgruppen er ligeledes et eksempel på villighed til at finde løsninger på overlappende territoriale krav i Ilulissat-erklæringens ånd.

3.8 Søfart og sejladsikkerhed

IMOs Polarkode har til hensigt at styrke sikkerheden ved sejlads i arktiske farvande og stiller særlige krav til skibes udstyr og konstruktion samt træning af besætning med henblik på at imødegå de særlige risici, som findes ved sejlads i isfyldte farvande

Polarkoden indeholder tre dele: miljø, uddannelse og sikkerhed. I dag omfatter sikkerhedsdelen i polarkoden således ikke skibe såsom fiskeskibe, mindre lastskibe (bruttotonnage under 500), skibe udelukkende i national fart og lystfartøjer, der ikke anvendes kommercielt. Der pågår derfor på nuværende tidspunkt et arbejde for at gøre dele af Polarkoden obligatorisk for alle skibe, som sejler i arktiske farvande. I tillæg hertil vedtog IMO's medlemslande i maj 2021 en vejledning til mindre skibe, som opfordres til at opfylde sikkerhedsdelen af Polarkoden. Med disse tiltag er målet at højne sikkerheden til søs i arktiske egne ved at få en bredere anvendelse af Polarkoden.

Danmark, som også repræsenterer Grønland i IMO, fastlægger løbende de fælles positioner til brug for arbejdet i IMO i dialog med Grønlands Selvstyre.

IMO vedtog i 2020 et forbud mod at anvende tungt brændstof (Heavy Fuel Oil, HFO) i Arktis. Forbuddet træder i kraft 1. juli 2024. For fartøjer, der allerede overholder visse sikkerhedsregler under Polarkoden, er der mulighed for »undtagelser« frem mod 1. juli 2029. IMO arbejder på en vejledning vedrørende forebyggelse af oliespild i Arktis med henblik på at reducere oliespild, herunder med HFO.

DMI driver en vejrtjeneste i Grønland og står for at varsle farligt vejr og udarbejde vejrudsigter og farvandsudsigter for hele Grønland og det omliggende hav. DMI har siden marts 2021 leveret vejrinformation og –udsigter på grønlandsk til borgerne på DMIs grønlandske Facebookside. DMI flyttede vejrtjenesten fra Kangerlussuaq til Arktisk Kommando i Nuuk i november 2020 for at styrke beredskabsarbejdet i Grønland. DMI har stort fokus på at styrke den operationelle overvågning og modellering af havisen i Det Arktiske Ocean med henblik på at understøtte sikker sejlads. Grundlaget for varslingen bliver stadig bedre, bl.a. gennem udvikling af finmaskede vejrmodeller for vindforholdene i de grønlandske fjorde. I forbindelse med udmøntningen af Nordatlantpuljen blev der på FL21 afsat én mio. kr. årligt i perioden 2021-2024 til at styrke DMIs vejrtjeneste i Grønland, herunder arbejdet med at styrke kvaliteten og præcisionen af vejrudsigter. Der er et stort potentiale i at udvikle og etablere varsling af farlige vejrhændelser i Grønland og i første omgang overvejer DMI at etablere varsling af orkan/storm, kraftig snefald og isslag. Endelig arbejder DMI på at udvikle forudsigelser og varsling af tø/frost og på sigt risiko for sneeskred. I henhold til SOLAS Konventionen betjener DMI's istjeneste skibsfarten i de grønlandske forvande, med et udvidet fokus på Kap Farvel området, hvor isforholdene er særligt farlige. Både den daglige produktion og udvikling af nye typer isinformationer sker i tæt samarbejde med istjenester i USA, Canada og Norge samt Copernicus Marine Services. Fokuserede isoplysninger leveres i specielle situationer, f.eks. da et Royal Arctic Line skib sad fast i isen ved Østgrønland og ved vaccineudbringning med skib.

DMI deltager aktivt i EU's jordobservationsprogram Copernicus, som understøtter brugen af satellitdata og modeller i Det Arktiske Ocean.

3.9 Søkort og havbundskortlægning

En væsentlig forudsætning for søfart og sejladsikkerhed i grønlandsk farvand er pålidelige søkort. Geodatastyrelsen (GST) har siden 2009 samarbejdet med Grønlands Selvstyre om en modernisering og opdatering af søkort i det sydvestlige Grønland, så de er egnede til moderne navigation. GST er endvidere i 2021 påbegyndt produktionen af en ny type elektroniske søkort, der skal sikre en bedre og hurtigere udnyttelse af de dybde-data, der hvert år indsamles af Forsvarets Søopmåling. Herudover arbejder GST sammen med Grønlands Selvstyre og Forsvarets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) om at få lavet en plan for en modernisering af søkortlægningen for resten af Grønland, så den imødekommer både civile og forsvarsmæssige behov, herunder fra NATO, til råstofprojekter, turismesejls mm.

Danmark overtager i 2021 næstformandsposten i den arktiske regionale hydrografiske kommission (ARHC) og vil efterfølgende overtage formandskabet fra Canada i 2022. Danmarks fokus som formand og næstformand for ARHC vil være at styrke samarbejdet med PAME og andre relevante arbejdsgrupper under Arktisk Råd, hvilket primært vil tage udgangspunkt i det memorandum af forståelse, der blev indgået i 2020 mellem ARHC og PAME. Således vil der være fokus på hvordan de arktiske hydrografiske kontorer kan understøtte Arktisk Råds overordnede prioriteter vedrørende det arktiske marine miljø, klima, grøn energi og befolkningen i Arktis, samt hvorledes ARHC kan bidrage til opfyldelsen af FN's 17 verdensmål. Et andet fokusområde vil være implementeringen af den nye globale marine data standard (S-100) i det arktiske område.

GST støtter bestræbelserne under The Nippon Foundation-GEBCO Seabed 2030 Project om at få opmålt og kortlagt verdenshavene inden 2030 og få etableret en global dybde-database. Særligt i de arktiske egne, hvor kun ca. 14 pct. af havet er kortlagt med moderne søopmålingsudstyr, er der et stort behov for at få øget dybde-dataindsamlingen, og gøre dataene tilgængelige, både af hensyn til sejladsikkerheden, men også til gavn for bl.a. klimaforskning, beskyttelse af biodiversitet, planlægning af aktiviteter kystnært, og på havet mv. For grønlandske farvande er det i øjeblikket kun knap 1 pct., der er opmålt med moderne søopmålingsudstyr.

3.10 Kortlægning samt digital infrastruktur for arktiske geografiske data

Data og korttjenester samt tilhørende digital infrastruktur har stor betydning for et samfunds udvikling og udgør et betydningsfuldt bidrag til den grundlæggende indsats for digitalisering og udvikling af Arktis. Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering (SDFE) er i gang med en ny kortlægning af Grønland i det åbne land. Kortlægningen vil bl.a. understøtte digitalisering af det grønlandske samfund, bedre forvaltning og forbedret navigation i terrænet samt Forsvarets opgaver ifm. suverænitetsbevarelse. Data og korttjenester fra nykortlægningen vil desuden forbedre grundlaget for den internationale arktiske forskning. SDFE udvikler i samarbejde med Finland, Island, Sverige, Norge, Canada, Rusland og USA's kortlægningsmyndigheder en digital infrastruktur for geografiske data med fokus på at understøtte udbredelsen og genanvendelsen af data fra den viden om Arktis, der er opbygget i Arktisk Råds arbejdsgrupper. Samarbejdet udmøntes bl.a. i Arctic SDI Geoportal, der giver adgang til arktiske reference- og baggrundskort og tematiske data, herunder en digital arktisk højdemodel. Som opfølgning på Arktisk Råds ministermøde i maj 2021 har Danmark gennem en arbejds-

gruppe under Arctic SDI ansvaret for at udarbejde forslag til en datapolitik for Arktisk Råd i samarbejde med rådets sekretariat og arbejdsgrupper.

SDFE varetager ansvaret for driften af GNET (Grønlands GNSS (Global Navigation Satellit System) netværk). GNET er den fundamentale geodætiske infrastruktur i Grønland. GNET består af 59 permanente. GNET består af 59 målestationer, som sikrer pålidelige geodata bl.a. til brug for en effektiv klimaovervågning, herunder af Indlandsisens masse og suverænitetsbevarelse.

3.11 Forskning

Forskning udgør en væsentlig del af fundamentet for arktisk samarbejde og skaber grundlaget for vigtige politiske beslutninger om bæredygtig udvikling og miljø i Arktis.

3.11.1 Forskningsaftalen

De otte arktiske stater samt Grønland og Færøerne underskrev i maj 2017 en juridisk bindende aftale om styrket forskningssamarbejde i og om Arktis. Kongeriget er depositar for aftalen, der trådte i kraft den 23. maj 2018 i forbindelse med 10-året for Ilulissat-erklæringen. Aftalen skal understøtte samarbejde og friere bevægelighed for forskere, forskningsudstyr m.m. på tværs af den arktiske region, idet forskning udgør en væsentlig del af fundamentet for arktisk samarbejde. Aftalen lægger op til øget samarbejde med ikke-arktiske stater, som har væsentlige arktiske forskningsaktiviteter. Aftalens parter evaluerer årligt aftalen. Grundet COVID-19 blev formatet for møderne i 2021 nedjusteret. Pr. maj 2021 har Rusland som formand for Arktisk Råd overtaget ansvaret for de kommende års møder. Rusland ser ud til at prioritere arbejdet højt, men COVID-19 er stadig en begrænsende faktor i det internationale samarbejde.

3.11.2 International arktisk hub

Den internationale arktiske hub (IAH) finansieres i et fællesskab mellem Danmark og Grønland, og der er fra dansk side afsat 3 mio. kr. i 2019-2024 og 750.000 kroner fra Naalakkersuisut. Danmark og Grønland har i 2020 fortsat arbejdet med at implementere en fælles vision for IAH. Bemandingen i IAH er styrket igennem 2021, og der arbejdes på at skabe synlighed om IAH nationalt og internationalt. COVID-19 er fortsat en væsentlig begrænsende faktor i udviklingen af nye initiativer for IAH. Bestyrelsen for IAH har i november 2020 etableret et sekretariat placeret i Nuuk.

3.11.3 Forum for Arktisk Forskning

Forum for Arktisk Forskning (FAF) har siden dets etablering i 2014 fungeret som et centralt organ for arktisk forskningssamarbejde med deltagelse af repræsentanter fra alle de centrale forskningsinstitutioner i Danmark, Færøerne og Grønland. Der er fortsat stor opbakning til FAFs arbejde. Som følge af den fortsatte store opbakning til FAF's arbejde, er forummets mandat forlænget til udgangen af 2022. Covid-19 har medført stor udfordringer for gennemførelse af arktisk forskning, og FAF har kunnet bidrage med samarbejde og koordinering på tværs af danske, grønlandske og færøske institutioner således at konsekvenserne af aflyste forskningstogter blev minimeret.

3.11.4 UArctic

Arktisk Universitet (UArctic) er et internationalt samarbejde mellem universiteter m.fl. i den arktiske region, der støttes med 3 mio. kr. over finansloven. Bevillingen går dels til drift

af UArctic, til UArctics mobilitetsprogram for studerende, forskere og undervisere, North2North, dels til konkrete projekter, som udvælges efter åbent opslag for rigsfællesskabets medlemmer i UArctic. I lighed med tidligere år modtog UArctic i 2021 et reduceret antal ansøgninger, som muligvis skyldes situationen med COVID-19. UArctic forventer i lighed med tidligere år at bevilge midler til tre nye projekter i efteråret 2021.

3.11.5 Europæisk samarbejde om arktisk forskning

Uddannelses- og Forskningsministeriet er indgået i et fælles-europæisk samarbejde om arktisk forskning. Projektet blev igangsat i juli 2020 og er et større konsortium for arktisk ekspertise og infrastruktur og involverer både danske og grønlandske forskningsinstitutioner. Formålet er bl.a. at komme med anbefalinger til Kommissionen om EU's arktiske indsatser og forskningsprioriteringer, samt at kortlægge europæiske indsatser inden for arktisk forskning med henblik på mulige synergi- og synkroniseringstiltag.

3.11.6 Kongeriget Danmarks Partnerskab for Rum i Arktis

Uddannelses- og Forskningsministeriet har taget initiativ til, at der på tværs af faglige temaer inden for rumområdet etableret en række nationale rumpartnerskaber, hvor offentlige og private aktører samarbejder om forskning, innovation, uddannelse og andre mulige fælles projekter. Partnerskab for Rum i Arktis samler – og er åbent for – alle vidensinstitutioner, virksomheder, myndigheder, interesseorganisationer, tænketanke og andre aktører i rigsfællesskabet, der arbejder i krydsfeltet mellem Arktis og rumbaserede løsninger. Uddannelses- og Forskningsministeriet vil som led i implementeringen af regeringens strategi for dansk forsvarsindustri afsøge interessen for at introducere et nyt tema med fokus på udvikling af teknologier og kompetencer, der kan understøtte Forsvarets opgaveløsning i Arktis.

3.11.7 Nyt forskningsskib

Ved aftalen om fordeling af forskningsreserven for 2021, blev der bevilget 170 mio. kr. til delfinansiering af et nyt oceangående forskningsskib, som også skal have kapaciteter til at løse opgaver i Arktis. DTU er ansvarlig for udbuddet og byggeriet af det nye forskningsskib, som efter de nuværende planer skal være klar i 2025.

4. RESSOURCER

Udenrigsministeriet har i 2020-2021 gennemført en kortlægning af de ressourcer, som den danske stat anvender på internationale opgaver og aktiviteter i relation til Arktis.

Kortlægningen viser, at den danske stat i 2020 afholdt udgifter for ca. 1,7 mia. kr. til formålet. Omkring halvdelen af det samlede ressourceforbrug går til finansieringen af de i alt 1.062 fuldtidsårsværk, som på tværs af myndigheder og institutioner beskæftiger sig med opgaver relateret til Arktis.

Forsvarsministeriet står for hovedparten af udgifterne (1,25 mia. kr.). Herudover er det hovedsageligt Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (187 mio. kr.), Uddannelses- og Forskningsministeriet (125 mio. kr.), Transport- og Boligministeriet (58 mio. kr.), Miljø- og Fødevarerministeriet (46 mio. kr.) og Udenrigsministeriet (31 mio. kr.), der varetager opgaver samt aktiviteter relateret til Arktis. Kortlægningen tager udgangspunkt i resortfordelingen forud for omlægningerne heraf i juni 2020. Nogle af de større opgaver omhandler bl.a. drift af Arktisk Kommando, beredskab og meteorologiske observationsstationer, søopmåling og produktion af søkort, klimastøtte samt forskning.

Uddannelses- og Forskningsministeriet foretog i 2013 en kortlægning af den samlede Arktis-relaterede forskning i Danmark, Grønland og Færøerne. Kortlægningen viste, at der blev anvendt ca. 723 mio. kr. til formålet om året på tværs af de tre rignsdele. I forbindelse med aftalen om forskningsreserven for 2021 har uddannelses- og forskningsministeren tilkendegivet, at man frem mod forhandlingerne om fordelingen af forskningsreserven 2022 vil gennemføre en lignende kortlægning af den arktiske forskning i rigsfællesskabet.

Hermed slutter redegørelsen.
